

kontorenes voldsomme vækst og især deres lokalisering. Den neoklassiske teori har forsøgt at tilføje industrilokalisering-modellerne en ekstra dimension, som kan beskrives som omkostningerne ved kommunikation.

For at distancere forskningen om kontorlokalisering fra den tilsyneladende ufrugtbare økonomi har P. W. Daniels redigeret denne bog, der må blive en grundpille for videnskaben. I bogen gennemgås i velformet sammenhæng en række empiriske studier fra Vesteuropa, Skandinavien og USA, og teoridannelsens udvikling diskuteres omfattende af forfatterne, der er agtede repræsentanter for dette bygeografiske felt. De giver en række bidrag til forklaringen af på én gang uforståelige og næsten trivielle aspekter: Kontorlokalisering er vel ikke noget nødvendigt forskningsområde, idet alle og enhver kan se, at kontorer koncentrerer sig i bykernen! Eller gør de? Og hvorfor i nogle bykerner, men ikke i andre? Og hvordan fattes lokaliseringens beslutninger? Og hvorledes påvirkes lokaliseringen af offentlig politik og af byggefirmaernes politik? Disse og mange andre spørgsmål begrunder, at der her gives en slags manifest for forskningen i vækst og lokalisering af kontorerhvervene i 60'erne og 70'erne og om disses andel i den generelle byvækst.

Chr. Wichmann Matthiessen

D. Gillingwater & D. A. Hart (eds.): The regional planning process.

Saxon House, Westmead 1978. 197 s., 12 fig., 22 cm., Pund 8,50.

Bogen indeholder en kritisk analyse af praksis indenfor regionplanlægning i UK. Problemstillinger, planlægningsprocesser og planlægningsvejledninger diskuteres. Redaktionens hovedærinde er at påvise behovet for en mere pragmatisk metode, end den der nu anvendes.

For at tilgodese formålet har redaktøren samlet 11 af de mest betydelige indlæg om den politiske administration af regionplanlægning. Indlæggene spænder over 50 år, og forfatterne er alle berømte videnskabsmænd med John Friedmann på fløjen.

Bogen demonstrerer afstanden mellem teori og praksis og kan med fordel anvendes som lærebog for planlæggere, som måske af denne kvalificerede og spændende sag fra regionplanlægningens moderland kan bringes til at forstå, at det er politik det hele!

Chr. Wichmann Matthiessen

George W. Hoffmann. A Geography of Europe.

John Wiley and Sons Ltd., New York 1978. 4. udg., 24 cm., Dollars 23,-.

En sammenligning af 4. udgave med den første fra 1953 viser den store ændring i prioritering af indhold fra det historisk-naturgeografiske til det socio-økonomiske og planlægningsmæssige stof. Efter en fælles indledning om hele Europa på en trediedel af bogen behandles de enkelte regioner inklusive Sovjetunionen. En del af figurmateriale er nyt, men flere af kortene går næsten uændret igen helt fra 1. udgave og burde fornyes. I afsnittet om De britiske Øer er der underligt nok anvendt mange nostalgiske billeder fra århundredeskiftet. Teksten er derimod ført ret nøje á jour og indeholder diskussioner om udviklingen i de enkelte landes erhvervsliv, energiforsyning og turisme.

Kr. M. Jensen

Council of Europe: Population Decline in Europe.

Edward Arnold, London 1978. 254 s., 24 cm., Pund 14,95.

I løbet af 1970'erne er befolkningstilvæksten i stadig flere europæiske lande blevet nær nul eller direkte negativ. I 1977 var den negativ i tre og under ½ promille i 11 lande. Dette var temaet for et seminar, der blev holdt i Strassbourg i 1976. Resultatet af dette er trykt i den foreliggende bog i 11 kapitler af 13 forfattere. Kapitlerne omhandler den demografiske baggrund, implikationer af den lave vækst for arbejdskraft, økonomisk vækst mm. samt politiske konsekvenser (også fremtidige). Da den lave befolkningstilvækst behandles på et forholdsvis tidligt stadi er teksten naturligvis hypotetisk uden af den grund at blive fantasifyldt — altså saglig nok.

Henning Mørch

J. H. P. Paelinck (ed.): La structure urbaine en Europe occidentale.

Saxon House, Westmead 1978. 309 s., fig., 22 cm., Dollars 22,-.

Bogen referer et møde i den fransksprogede afdeling af Regional Science Association om bystruktur i Vesteuropa.

Referatet består af 12 papers med efterfølgende kortfattede kommentarer. Bogen er delt i tre dele: Facts, teorier og modeller. Der gives vægtige bidrag til diskussionen om byernes vækst og struktur, og flere af indlæggene har et højt videnskabeligt niveau.

Der er tale om den type readers, hvor fag-

folk fremlægger nye resultater for kolleger, og bogen må anbefales disse inden for bygeografien.

Chr. Wichmann Matthiessen

Medieval Settlement. Continuity and Change.

Edited by P. H. Sawyer. Edward Arnold, London 1976. 357 s., 19 x 25 cm., Pund 12,-.

Basis for denne publikation er et tværvidenskabeligt symposium, der afholdtes i Leeds i 1974. Selv om hovedparten af bidragene omhandler De britiske Øer, incl. Irland, er også franske, tyske, polske og danske forskere inddraget, og Danmarks repræsentant er Axel Steensberg med en sammenskrivning af sine udgravninger i Store Valby og Borup Ris. De enkelte bidrag fordeler sig på 5 afsnit hver forsynet med en introduktion. Det drejer sig om: (1) Den ydre territoriale organisation; (2) den indre territoriale organisation (med 2 arkæologiske bidrag); (3) økonomisk og socialt skifte; (4) vidnesbyrd (hvorunder stednavne, palæobotanik og blodgrupper diskuteres) og (5) et par regionale arbejder. Der sluttes med en serie instruktive fotografier med ledsagende tekst af Brian K. Roberts.

Desværre savner man en præsentation af de enkelte bidragydere og en begrundelse for deres tilstedeværelse, det tværfaglige kommer derved kun frem via et gæt på deres faglige baggrund. Det ville have været ønskeligt, om man gennem et referat af de påfølgende diskussioner kunne have fået et indtryk af nytteværdien af det tværfaglige. De i øvrigt dygtigt gjorte introduktioner afslører for lidt heraf. Det må siges til forlagets ros, at man ikke har sparet noget for at gøre denne publikation tiltalende, og så kan man jo diskutere prisen herfor.

Viggo Hansen

M. Born: Geographie der ländlichen Siedlungen.

1: Die Genese der Siedlungsformen in Mitteleuropa. Teubner Studienbücher: Geographie, Stuttgart 1977. 228 s., fig., 16 tvl., 21 cm., DM 26,80.

Hensigten med dette arbejde har været at skabe en håndbog over den tyske bebyggelsesgeografiske forskning og samtidig at bringe lidt orden i det forvirrende antal betegnelser på bebyggelsesformerne, der desværre har været kendetegnende for tysk forskning. Denne forvirring har M. Born forsøgt at komme til livs ved at op-

stille et antal bebyggelsesformrækker, der skal vise den genetiske udvikling fra initialstadium til slutstadium via en række mellemstadier. Forfatteren har herved bragt et vist system over den af mange tyske forskere hyldede topografisk-genetiske metode, mens den nyere funktionelle/dynamiske metode endnu savner en oversigtsbehandling.

Af forordet fremgår det forøvrigt, at det funktionelle aspekt vil blive behandlet i en særskilt publikation, og man må formode, at der også heri vil indgå en længe savnet oversigt over marksystemer. Det er karakteristisk for tysk forskning, at form og funktion er skilte dele, hvor man fra dansk side lægger meget vægt på at se form og funktion ud fra en fælles synsvinkel, der har vist sig meget frugtbar. Den ledsagende litteraturfortegnelse ses at være udarbejdet med megen omhu, og et slutteligt sagregister er absolut uundværligt, ikke mindst i betragtning af, at det drejer sig om en formbehandling og ikke om en »sagsbehandling«. Nu venter man så blot på bind 2.

Viggo Hansen

Scandinavian Atlas of Historic Towns.

Published by the Danish Committee for Urban History. No. 1: Turku-Åbo, by Eino Jutikkala. No. 2: Borgå-Porvoo, by Eino Jutikkala. Odense University Press 1977. 40 cm., Dkr. 70,- for hvert.

Det er et nordisk samarbejde, der står bag ved denne udgivelse af byhistoriske atlaser, hvoraf de to første nu foreligger fra den finske gruppe. Det er yderligere planen at udsende atlaser over ialt 15 nordiske byer: 4 svenske, 2 norske, 1 islandsk og 5 danske (Køge, Randers, Ribe, Stege og Svendborg).

Den skandinaviske gruppe stiftedes i 1973, og dens arbejde er koordineret med andre europæiske lande gennem Commission Internationale pour l'Histoire des Villes og tilknyttet International Congress of Historical Sciences.

No. 1: Turku-Åbo består dels af et teksthefte med engelsk, finsk og svensk tekst, indeholdende en historisk beskrivelse af regionen og byen Turku, dels af 2 kort: Et flerfarvet gade- og parcelkort samt et omtegnet parcelkort med angivelse af udøvelsen af erhverv i 1808. No. 2: Borgå-Porvoo består af et teksthefte som ovenfor samt 3 kort, idet der her er tilføjet et bygningskort fra 1830'erne, mens parcelkortet og erhvervsudøvelseskortet illustrerer 1792 henholdsvis 1694-96. Tilsammen

giver de to eksempler en fyldestgørende skildring af de pågældende byer i førindustriell tid, og man får et godt indtryk af erhvervsfordelingen på parceller. Det kan måske nok virke lidt overvældende med 13-15 signaturer på et enkelt kort, og det ville nok have været at foretrække for en forståelse af den rumlige fordeling af erhverv, om man gennem en samling af de mange professioner i et mindre antal »naturligt sammenhørende« grupperinger havde ofret et større antal kort, f.eks. 4, i en tilsvarende mindre målestok, eller for Åbos vedkommende havde bragt særkort for de ældre bydele. Men der er altid problemer i et pionerarbejde, og man kan meget vel tænke sig, at de kommende udgivelser kan overvinde nogle af de vanskeligheder, som har mødt den finske arbejdsgruppe.

Viggo Hansen

Tommy Book: Stadsplan och järnväg i Norden.

Meddl. f. Lunds Universitets geografiska Institution, Serie Avhandlingar Nr. LXIX, 1974. Disp.

Tommy Book: Stadsplan och järnväg i Storbritannien och Tyskland.

Meddl. f. Lunds Universitets geografiska Institution, Serie Avhandlingar nr. LXXXI, 1978.

De to afhandlinger ligger direkte i fortsættelse af hinanden, idet de i disputatsen opstillede hypoteser og benyttede modeller går igen i den følgende afhandling. Utallige eksempler, studeret meget dybtgående og omhyggeligt og ledsaget af detalplaner, er indgået i behandlingen, og megen tid er brugt til besøg på de enkelte lokaliteter, med det formål at studere jernbanernes direkte og indirekte indvirkning på bybebyggelsen og byplanlægningen fra jernbanernes start til ca. 1930, idet undersøgelsen dog er ført længere frem, såfremt der er sket nedlæggelser. Forfatteren har ligeledes lagt vægt på sådanne funktionsændringer, der har bernes indføring som baggrund.

Indledningsvis gives der et fortrinligt rids af den tidsmæssige, økonomiske og politiske baggrund for baneanlæggene, særligt med henblik på hvilke kræfter, der har været udslagsgivende, lige som der gøres rede for den byplanmæssige status, før banerne kom til. På denne baggrund opstiller Tommy Book sine 3 typer: A-typen, hvor banerne er ført ind til grænsen af det bebyggede areal, enten som sækbane eller som gennemgangsbane, B-typen,

hvor banerne er anlagt i en afstand af over 300 meter fra bylegemet, og endelig C-typen, hvor banerne er ført ind i byen eller igennem den. Grænsetilfælde er sådanne, hvor banerne er ledt mellem by og havn, ofte på opfyldt terræn.

Forfatteren fremhæver forskellen mellem de nordiske lande, hvor jernbaneperioden indtraf inden industrialiseringen og derfor skete uden konflikt med denne, og på den anden side Tyskland og Storbritannien, hvor industrialiserens byudvidelse allerede var begyndt, ligesom den forskellige bystørrelse i de to områder fik indflydelse på kontakten mellem bane og city. I de nordiske lande oversteg denne afstand aldrig gåafstanden, hvorfor der heller ikke var behov for en indtrængning i bybebyggelsen. Forfatteren påviser også, hvordan Tysklands byer især var af B-typen, men England af A-typen. Der gås ind på jernbanens indirekte indgreb i gadenettet og byplanen i øvrigt, i noget mindre grad på ændringerne eller nytillkomsten af jernbaneinspirerede funktioner i gader eller hele kvarterer. Man kan håbe på, at der kommer et tredje bind, der i mere detaljeret grad behandler de i forbindelse med jernbanen opståede industrikvarterer, havnekvarterer og grossistkvarterer.

Tommy Book har med de to bind givet os ikke alene en berigende og inspirerende læsning, men også opskriften på, hvordan man tilrettelægger en sådan omfattende undersøgelse og med konsekvens fører den til ende til et slutprodukt, der har alle en forskningsindsats' bedste egenskaber. De to bind fortjener at stå på ethvert dansk gymnasiums bibliotek og at blive brugt i geografiundervisningen og studiet af ens egen by. Man kan købe bind 2 for 40 Skr. ved henvendelse direkte til forfatteren.

Viggo Hansen

Roy E. H. Mellor: The Two Germanies. A modern Geography.

Harper and Row, London 1978. 461 s., fig. og tab., 21 cm., Pund 4,95.

I denne bog om de to Tysklænder får man en oversigt over historien siden 1800, som den har udspillet sig i »det levende laboratorium«, dette område har udgjort. Splittede grupper af mennesker med et sprogfællesskab blev i løbet af godt et århundrede samlet til en nation — oven i købet totalt ensrettet op til 2. verdenskrig — og derpå skilt i en øst- og en vestdel, der udsættes for helt forskellige udviklinger under socialistisk og kapitalistisk